

Apie Sausio 13-ąją

Aukščiausiosios Tarybos – Atkuriamojo Seimo pirmmininko Vytauto LANDSBERGIO pareiškimas

Sausio 13-osios pergalės nebūtų buvę be visos Sajūdžio ir Lietuvos išsivadavimo istorijos – ligi Kovo 11-osios ir po jos. Mūsų politika buvo atvira ir visuomenės diskutuojama, remiama. Dėl blokadą, moratorium reikalavimą, rekrūtų gaudymo žmonės pergyveno, piktonosi, brendo masiniam Laisvės valios, neginkluoto pilietinio ryžto veiksmui. Taip atėjo Lietuvos naujojo Laisvės kovos etapo kulminacija, kruvino išmėginimo „diena X“ – Sausio 13-oji. Ji paliko žiaurų sukrėtimą, ypatingą laisvės krikštą ir sutvirtėjusi jausmą, kad tikrai nepasiduosime.

Sekė Islandijos užsienio reikalų ministro skubus ir drąsus vizitas į Lietuvą – faktinis diplomatinius mūsų paskelbtos nepriklausomybės pripažinimas, ir ypač vasario 9 d. Lietuvos plebiscitas dėl nepriklausomybės, visų žmonių suvoktas kaip atsakas į agresorių smurtą. Dalyvavo 84 procentai piliečių, jų 90 procentų pasakė „taip“. Tai buvo Sausio 13-osios moralinės pergalės įtvirtinimas, užsieny vertintas kaip politinis nokautas išsikruvinusiam Kremliu, visai sovietų veidmainystei. O sausio 13-osios išvakarėse apskelbusi „nacionalinio gelbėjimo komitetą“ suvokėm kaip marionečių kolaborantų teikiamą priedangą, ne daugiau. Karinę agresiją vykdė Sovietų sąjungos vadovybė Maskvoje. Ten lieka ir pagrindinė atsakomybė.

Dr. Povilas JAKUCIONIS

Rusija pasaulinės krizės akivaizdoje

Politologai, ekonomistai, finansų ir karo reikalų žinovai susidomėjė analizuojama Rusijos „Putmedevo“ valdžios vykdomą vidaus ir užsienio politiką. Kremlis elgiasi taip, lyg Rusijos liaudžiai niekada neigristų būti mulkinamai ir migdomai saldžiu mesianizmo kvišalu, o visas likęs pasaulis jau tysotų po Rusijos kojomis. Aukštai iškilusios naftos, duju, metalų ir kitų žaliau kainos kartu iškėlė ir Kremliaus politikų viltis greitai sukurti kelių polių pasaulio galiūnų sistemą. Vienas iš jų būtų Rusijos supervalstybė, pranokstanti Stalino laikų SSRS galybę ir politinę įtaką pasaulio reikaluose, o JAV ekonominė ir karinė galia bei politinė įtaka būtų ženkliai sumažėjusi. Deja, daugelis mano, kad tokios ambicijos néra adekvacijos Rusijos ekonominiam potencialui ir jos žmogiškiesiems ištekliams. Nepaisant to, dabartinis Kremlis stiprina savo siekių ideologinius pagrindus, tobulina autoritarinio valdymo modelį. Netgi perrašo naujausią savo šalies istoriją, išbraukdamas iš jos totalitarinio komunistinio režimo nusikaltimus žmogiškumui

arba pateisindamas juos didžios valstybės idėjos ikyvendinimo siekiais.

Po trečiųjų Rusijos Federacijos prezidento rinkimų, kuriuos laimėjo V.Putino statytinis, iš inteligentiskos šeimos kilęs Dmitrijus Medvedevas, daugelis Europoje ir pasaulyje tikėjosi Rusijos ūkio liberalizavimo, demokratijos vystymo ir santiukų su kaimynais pagerėjimo. Deja, vyriausia valdžia, kaip buvo, taip ir liko premjeru tapusio V.Putino rankose. Todėl ir politika nesikeičia. Putino ir Medvedevo tandemą žurnalistai taikliai pavadinė „Putmedevo“ vardu. Tandeme D.Medvedevui beliko tik, pamėgdžiojant Putino manieras, jo piktą žvilgsnį ir aštrią retoriką, būti „ryžtingu“ premjero ruporu. Kremlis stiprina valdžios vertikalę, riboja regionų savivaldą, visą žiniasklaidą pajungia tik valdžios tarnystei. Ne gana to, Dūma pratęsė prezidento kadenciją iki šešerių metų. Tad V. Putinas bet kada gali sugržti ir prezidentauti dar 12 metų. Opozicija sumenkinta ir suskaldyta.

(keliamas į 4 psl.)

Kaunas. Pirmadienio varą Kaune, Vytauto Didžiojo karo muziejaus sodelyje, gėlių padėjimu prie Laisvės paminklo prasidėjo renginiai, skirti Sausio 13-ajai – Laisvės gynėjų dienai paminėti. Ap link Laisvės paminklą buvo uždegtą keturiolika laužų Sausio 13-ąją žuvusių keturiolikos Laisvės kovotojų atminimui.

Už žuvusiuosius meldėsi Kauno arkivyskupas metropolitas Sigitas Tamkevičius, žodį tarė Kauno miesto meras Andrius Kupčinskas. Katolikiškosios „Ažuolo“ vidurinės mokyklos folkloro ansamblis „Gilė“ kvietė susirinkusiuosius dainuoti taip, kaip ir 1991-aisiais.

Mokiniai ir garbus amžiaus kauniečiai, šauliai, karrai, miesto valdžios atstovai,

Atminimo laužai Laisvės kovotojams

Kauno miesto meras Andrius Kupčinskas ir Kauno arkivyskupas metropolitas Sigitas Tamkevičius Laisvės gynėjų dienos minėjime Kaune

Laisvės kovotojų auką simbolizuojantys atminimo laužai
Zenono Siaučiulio nuotraukos

Kauno miesto meras ir Kauno igulos kariai padėjo gėlių Tito Masiulio – Sausio 13-osios aukos amžinojo poilsio vietoje

Jono Ivaškevičiaus nuotr.
gerdami karštą arbatą, dalijosi prisiminimais.

Antradienį Kristaus Prisikėlimo bažnyčioje buvo aukoamos šv. Mišios už žuvusius Laisvės kovotojus. Po šv. Mišių buvo aplankytos Tito Masiulio ir Juozo Vaidoto amžinojo poilsio vietas Petrašiūnų bei Romainių kapinėse, padėta

„Tremtinio“ inf.

Sausio 13-osios ivykiam s atminto

*Ministro Pirmmininko
Andrius KUBILIAUS
pareiškimas*

Minime jau aštuonioliką tragiškų Sausio ivykių su kaktų. Keturiolika žuvusių, šimtai sužeistų – tokios anas dramatiškos nakties aukos. Už šių netekčių slypi labai gilūs visos Tautos išgyvenimai, prarasta sveikata, atimtos mūsų piliečių – Laisvės gynėjų gyvybės.

Suprantame, kad nusikaltimus prieš nekaltus žmones vykdė ne Rusija, ne jos šaunūs žmonės, bet byrančią SSRS išgelbėti siekiantys funkcionieriai.

Šiandien galime geriau įvertinti tą kontekstą, kuria me vyko SSRS ginkluotų pajėgų brutalus išpuolis prieš Lietuvos nepriklausomybę. Šiemet sukanka 70 metų Molotovo-Ribentropo paktui. Jau 20 metų, kai griuvo Berlyno siena. Tačiau Europa vis dar dvejoja, negalėdama apsi spręsti, ar komunizmo ir fašizmo nusikaltimai turėtų būti vertinami vienodai. Lietuvos žmonėms dėl to niekada nekilo abejonių.

Tada, 1991-aisiais, jų neturėjo ir Rusijos Federacijos Aukščiausioji Taryba.

(keliamas į 2 psl.)

Sausio 13-osios įvykiams atminti

(atkelta iš 1 psl.)

Tragiškomis Sausio dienomis jos lūpomis kalbėjo milijonai Rusijos piliečių: „Raginame užtikrinti jėgos nenaujodimą, (...) raginame nedelsiant pradeti derybas su teisėta Baltijos valstybių valdžia“.

Šiandien kalba iš tos puosės – kitokia, vengianti atsakomybės ir tiesos. Tačiau prabėgę metai nepakeitė įvykių esmės ir pareigos atiduoti teisingumui tuos, kurių įsakymu ir kurių rankomis buvo žudomi beginkliai žmonės.

Mūsų pareiga pasiekti, kad teisingumas įvyktų. Tam reikia bendrų vertybų ir Eu-

ropos Vakaruose, ir Rytuose. Lietuva daug padarė, apibrėžiant Europos Sąjungos derybų su Rusija mandatą, kur aiškiai įrašytas reikalavimas išduoti Sausio 13-osios žudikus teisingumui. Europos Komisijos raginimas Rusiją veiksmingai bendradarbiauti Sausio 13-osios byloje yra vertingas žingsnis šia linkme. Tai leidžia tikėtis, kad šis mandatas bus tinkamai įgyvendintas. Be abejo, nuo to priklausys ir dvišalių santykį nuoširdumas bei pasitikėjimas.

Tvirtybės ir sėkmės mums visiems, siekiant istorinio teisingumo.

Laisvės gynėjų dienai

Lietuvos Sąjūdžio pareiškimas

Lietuvos Sąjūdis reiškia pagarbą paaukojusiems gyvėi ir sveikatą prieš 18 metų nėginkluotame pasipriešiniame sovietų agresijai. Lietuvos nepriklausomybė buvo apginta, valstybė toliau kuria ma, kad galėtų tapti visateise Europos demokratinių ir pašaulio tautų šeimos nare. Šiandien Lietuva dalyvauja ir tarptautinėse taikos pastangose, ir kurdama bendrą pažangą, ir patiria pasaulinės finansų krizės išmėginimus. Krizės plėtojimosi metu išrinktas naujas Seimas ir jo sudaryta Vyriausybė imasi ryžtingų žingsnių išvengti valstybės nemokumo, finansų griūties ir nacionalinės valiutos nestabilumo. Tuo tikslu mažinamos valstybės išlaidos, pertvarkyta, kai kur laikinai, mokesčių sistema. Kaip tarptautinių procesų pasekmė ir griežtų priemonių politika, ši programa sukelia ir vienuomenės grupių nepasitenkinimą, suteikia progą politiniams oponentams aršiai puldinėti Vyriausybę su kokia nors pralaimėjusių rinkimus revanšo viltimi. Labai dažnai tie puolimai neturi nieko bendro su valstybės problemų sprendimui, tik jas politiškai eksploatuoja. Pasigirsta atvirų kvietimų kelti socialinę sumaištį, politinius neramumus. Politiskai neramu ir artimose erdvėse, kur dabartinė Rusija tolydžio veliasi į konfliktus su kaimynėmis.

Sunkumų laikotarpį lengviau išgyvensime susitelkę darbui, atjautai ir tarpusavio pagarbai ir paramai. Tam kviečia Lietuvos Sąjūdis.

Deja, yra ir priešingai orientuotų jėgų, neskaidrių, populistinių ir avantiūristinių, kveičiančių iš sumaištį. Būtų gaila, jei tarp sumaišties kėlėjų atsirastų Sąjūdžio dalyviai, dalis judėjimo veterano, dalyvaujančių Lietuvos Persitvarkymo Sąjūdžio buvusios iniciatyvinės grupės klubo veikloje. Jų arba jų vardu surašytame pareiškime skelbiama kova „vidaus priesams“, kurie neva nieko gero nemoka, tik egoistiškai ir neatsakingai jau beveik menses valdo valstybę.

Toks provokuojantis išpuolis panašus į 1990 m. vasaros atakas prieš Sąjūdį, laimėjus rinkimus ir paskelbusi nepriklausomybę; kita vertus, išpuolis primena anuomet pačiam Sąjūdyje trumpai pasireiškusias skaldymo jėgas, kvietusias eiti prieš savo pačių paskirtą Vyriausybę arba nedraugų pastangas supriešinti Vyriausybę ir parlamentą.

Ir tada tai buvo žalinga Lietuvos pažangai, grėsminga laisvei, ir dabar atrodytų panašiai. Lietuvos Sąjūdis kvečia buvusios iniciatyvinės grupės klubą paaškinti, ar paskelbta agitacija – tai ne atskirų asmenų išsišokinimas, o piliečius – nepasiduoti sumaištį keliančioms provokacijoms. Tokiu išpuoliu tikslas – trukdyti ir griauti, kai reikia taisyti ir statyti.

Lietuvos Sąjūdis kvečia taisyti padėti, suprasti Vyriausybės vykdomų veiksmų reikalingumą.

**Lietuvos Sąjūdžio
tarybos vardu**
Rytas KUPČINSKAS

Tėvynės meilė nemari

Sausio 13 d. Seime iškilmingai paminėta Laisvės gynėjų diena. Šią išsimintiną ir labai reikšmingą datą Lietuva minėjo jau 18-ąji kartą. Kaip ir kasmet iškilmingą posėdį susirinko žuvusių už Lietuvos laisvę artimieji, Sausio 13-osios įvykių dalyviai, aukščiausiai pareigūnai, Kovo 11-osios Akto signatarai, Seimo ir Vyriausybės nariai, svečiai iš užsienio. Pirmasis kalbės sakė naujas Seimo Pirmininkas Arūnas Valinskas. Po jo kalbėjo monsinjorė Gintaras Grušas, 1991 metų rugpjūčio 21 dieną poste prie Aukščiausiosios Tarybos žuvusio kario savanorio Artūro Sakalauskė motina Genovaitė Sakalauskienė, europarlamentarė Laima Andrikienė, Seimo narė Auksutė Ramanauskaitė-Skokauskienė ir Marijampolės Sūduvos vidurinės mokyklos 12d klasės mokinė Liučija Kazakevičiutė.

Turbūt gražiausiai žuvusiuosius už Lietuvos laisvę paminėjo G.Sakalauskienė, lyg varpo dūžis paminėjusivis aukų vardus. Prisiminti juos tokius, kokie jie buvo gyvi, ji kvietė šiai žodžiai: „Loreta Asanavičiūtė – meilė Lietuvai jos dainose skambėjo. Virginijus Drusakis: „Man nieko neatsitiks. Jeigu visi bijosime, Lietuva niekada nebūs laisva.“ Darius Gerbutavičius, 17 metų mokslevis: „O tu sakei, kad mums reikia laisvės ir trių spalvų vėliavos.“ Rolandas Jankauskas, kai tik grįžęs iš sovietų armijos: „Laisve, kas tu esi?“ Rimantas Juknevičius, studentas: „Nesitraukim né žingsnio!“ Alvydas Kanapinskas: „Nebijok, nieko neatsitiks, mes tik budėsim.“ Vidas Maciulevičius: „Nejaugiai jie šaudys ir žudys becinklius?“ Titas Masiulis – taikos simbolis: „Ne sudie, o gyvenkit ilgai ir laimingai.“ Alvydas Matulka: „Mama, nors menka dalele reikia prisidėti prie Lietuvos laisvės.“ Apolinaras Juozas Povilaitis: „O Lietuva, kaip

ash myliu tave.“ Ignas Šimulionis, – 17 metų moksleivio gyvenimas sutilpo į vieną žodį „Lietuval“ Vytautas Vaitkus: „Atgimimas – tai kelias į laisvę.“ Vytautas Končevičius: „Lietuvis gyvas ir nenugalėtas.“ Artūras Sakalauskas: „Tik tu, mama, neverk, aš gyvas grįšiu.“ Jie visi žadėjo sugrįžti.

Ji, kalbėdama žuvusių lūpomis, tvirtino, kad jie stebi mus iš aukštybių, vertina mūsų darbus ir poelgius, bet jau niekuo negali mums padėti. „Tik kartą per metus, per Vélines, sugrįžta jie į žemę, kad vėjelio dvelkimu, lietaus lašu ar balta snaige prisiliestu prie mūsų,“ – sakė G.Sakalauskienė, šia savo kalba suvirpinusi ne vieno širdį.

Jos kalba labai ryškiai skyriši nuo Seimo Pirmininko A.Valinsko didaktinės ir gana pagiežingos kalbos, kurioje be kita ko jis ieškojo pseudotaikišumo ir pseudopatriotišumo apraiškų Lietuvos.

„Šie žodžiai dažnai vartojami tada, kai išniekinami kūtataučių kapai, kai gatvėje sumušami kitos rasės žmonės. Kodėl tautiškumas ir nacionalinis pasididžiavimas naujodami kaip agresijos forma, kaip įrankis prieš kito tikėjimo ar kitos odos spalvos žmogų? Ir kodėl mokykloje atsistojus giedoti Tautišką giesmę jaunuoliai dairosi vieni į kitus – vieni nemokėdami žodžių, kiti – jausdami nepaiškinamą gėdos jausmą? Juk jiems tik po 18 metų“, – retoriškai klausė A.Valinskas.

G.Grušas, kaip ir A.Valinskas, priekaištavo, kad ne visi yra dékingi už laisvės dovaną: „Liūdnai, bet dažnai girdime skausmingus žodžius: ne tokios Lietuvos tikėjomės, ne dėl tokios Lietuvos kovojo. Vis dar randasi tū, kurie ilgisi senų gerų laikų. Suprantu skausmingas patirtis, nusivylimą, bet kiekvieną kartą skaudu tai girdeti ir verčia susimąstyti, kaip suvokiamė tā laisvę, kurios troškome“.

Aukščiausiosios Tarybos Atkuriamojo Seimo deputatė ir Nepriklausomybės Akto signatarė L.Andrikienė, nepaisydama protokolo, pirmiausia galvą lenkė prieš Laisvės gynėjų mamas, žmonas, vaikus, tėvelius. Ji taip pat kreipėsi į Kovo 11-osios Akto signatarus, ragindama juos pakelti galvas: „Aš vi siems mus girdintiems ir matantiems liudiju: jūs garbingai atlikote pareigą Lietuvai ir Sausio dienomis, ir vėliau, o pavoju 1990–1992-aisiais tikrai netrūko. Jūs neišbėgojo te, nesislapstėte, neémēte užsienio pasą ir nesprukote iš Lietuvos, nedingote nežinoma kryptimi, o atvirkščiai – absolūti dauguma buvote čia, tapę gyvais įkaitais beginkliai, Molotovų kokteilium, kvapų ir garų pilnuose parlamanto rūmuose, kur buvo uždrausta rūkyti, nes menkiausia žiežirba galėjo viską paversti antraisiais Pilėnais. Šioje salėje tuomet buvo kreiptasi į moteris deputates – pasiūlyta palikti salę. Nė viena nepakilote ir nešejote, miełosios“.

A. Ramanauskaitė-Skokauskienė priminė savo tėvo, Lietuvos partizanų vado Adolfo Ramanausko-Vanago žodžius: „Kruvinasis bolševizmas lietuvių tautai atnėšė tik baisios vergijos pančius, nesuskaičiuojamus kalėjimus, masinius trėmimus, dvasinį ir fizinį terorą, mirtį.“ Taip ji sujungė 1991-įjį Sausio 13-ąją su visa ilgametė rezistencine kova, parodydama tikrą, ilgajį ir kruvinąjį keliją iki mūsų šiandieninės Laisvės. „Kai aš įsivaizduju, kokias pragariškas kančias mano tėveliui reikėjo iškesti KGB rūsiuose, visuomet prisimenu jo užrašytus žodžius, kuriais šiandieną norėčiau pasidalinti su visais Sausio 13-ąja žuvusių Laisvės gynėjų artimaisiais. Jie buvo tokie: „Ne viša numirs su žmogumi. Tėvynės meilė nemari.“

Ingrida VEGELYTĖ

Genocido centras turės naują vadovybę

I šios kadencijos Seimą išrinkus abu Lietuvos gyventojų genocido ir rezistencijos tyrimo centro vadovus – generalinę direktorię Dalią Kuodytę ir departamento direktorių Arvydą Anušauską. Genocido centras (sutrumptai) liko be vadovų. Šio centro vadovo kandidatūrą teikia Ministras Pirmininkas.

Šiam tikslui į Seimą pasirasti buvo sukvesti buvusius politinius kalinius ir tremtinius vienijančių organizacijų atstovai, kurie svarstė, kam būtų galima patiketisios svar-

bios institucijos vairą ir apsvarstyti, kokia linkme toliai šis centras turėtų dirbti. Pasitarime dalyvavo ir Lietuvos politinių kalinių ir tremtinų sąjungos, bendrijos bei Politinių kalinių sąjungos bei kitų organizacijų vadovai. Pasitarime centrui buvo išsakytas vienas didelis ir pamatuotas priekaištolas: ankstesnė vadovybė nebendravo ir nedirbo su minimoniispatriotinėmis organizacijomis. Todėl buvo siūloma į centro vadovo postą skirti žmogų, kuris iš esmės pažeistų ydingą situaciją.

Pasitarimo metu buvo gvildenamos vi dinės centro problemas, išsakytos nuomonės, kad gal centru reikėtų vadovo, nesusijusio su centro veikla. Tačiau po ilgų paieškų ir diskusijų Seimo Pasipriešinimo okupacijoms dalyvių (sutrumptai) komisija, vadovaujama Arimanto Dumčiaus, praėjusį pirmadienį posėdžio metu galutinai nutarė premjerui rekomenduoti ilgametę Genocido centro darbuotoją Teresę Birutę Burauskaitę.

(keliamas į 3 psl.)

Genocido centras turės naują vadovybę

(atkelta iš 2 psl.)

Šią kandidatūrą taip pat rekomendavo ir parėmė A. Anušauskas.

B.Burauskaitė (66 metų amžiaus) nėra naujokė šioje srityje. Dar 1991 m. ji pradėjo dirbtį Represijų Lietuvoje tyrimo centre. Čia dirbo iki 1997 m., o tada savo veiklą pradėjo Genocido centre, kur vadovavo skyriui, sudarinėjusiam archyvinį vardyną. Jai teko dirbtį ir Liustracijos komisijoje, kurioje ji atliko tikrai nemažą vaidmenį.

"Tremtinio" kalbinta B.Burauskaitė teigė, kad jei ji taptų centro vadove, stiprintų mokslių darbą, telktų jaunus moksliinkus, kurie tyrinėtų mūsų skaudžią naujausiuju laiką istorinę patirtį: sovietmečio represijas, tremti, rezistencijos mastą ir kovos pobūdį. Ji tvirtino, kad iki šiol Genocido centras kaupė informaciją šiomis temomis ir dabar atėjo metas, kai ją reikia dar giliau analizuoti ir skleisti informaciją apie komunistinio režimo nusikaltimus tiek Lietuvos, tiek kitų šalių žmonėms. Ji tvirtino, kad toks darbas buvo atliekamas ir dabar, tačiau ji mananti, kad vertėtų sukurti tokią sistemą, kuri leistų jauniems tyrinėtojams dirbtį ši darbą. Liaudiškai tariant, reikėtų pakelti jiems algas, kurios šiuo metu neviršija 700 litų. Dėl tokio menko atlyginimo jauni žmonės negali dirbtis visaverčio mokslinio darbo.

Be to, kandidatė į Genocido centro vadovo postą patvirtino, jog iki šiol egzistavusi situacija, kai centras visiškai nebendradarbiau su buvusių politinių kalinių ir tremtinii organizacijomis, yra netoleruotina. Ji teigė, kad vadovaudama centrui remtusi šiomis organizacijomis, ypač svarstant įstatymų projektus, kurie liestų šių žmonių interesus. Ji sakė, kad analizuojant partizanų kovą ir agentų smogikų nusikaltimus, centrui būtina bendradarbiauti su gyvais šių įvykių liudininkais. Taip pat ji mano, kad minimū organizacijų veiklą centras galėtų paremti kompetentingais specialistais ir lėšomis.

Dar viena svarbi funkcija, kurią iki šiol atliko centras – tai Lietuvos istorijos atstovavimas užsienio akademiniuose sluoksniuose. Čia iki šiol giliu vagu arė Arvydas Anušauskas, dalyvaudavęs užsienio šalių konferencijose ir moksliuose seminaruose, kur skaitydavo pranešimus apie tai, kaip Lietuvos veikė sovietų represinės struktūros, kokie buvo lietuvių kovos būdai ir mastai. Vietoj Arvydo Anušausko į šias pareigas paskirtas istorikas Arūnas Bubnys. Tiesa, jis yra daugiau nacių klausimo specialistas, bet B.Burauskaitė patikino "Tremtinį", kad jis vykdys tą pačią misiją, kaip ir A. Anušauskas. Kaip pasakė B.Burauskaitė, ji revoliucijų nežadanti ir stengsis išlaikyti visą iki šiol vykdą Genocido centro veiklą.

Ingrida VĖGELYTĖ

Grubios prievartos technologijos

Įvykiai, komentarai

Ne pirmą kartą prasidėjus šalčiams Maskva griebėsi šantažo – grūmojo užsukianti "Gazprom" dujų čiaupus. Ši kartą Kremlis apkaltino Ukrainą esą vagianti Rusijos dujas, todėl net sąjungininkės – Serbija ir Bulgarija paliktos be dujų. Slovakijoje, Bulgarijoje ir Serbijoje sustojo ne mažai gamykų bei fabrikų. Iš esmės Maskvos planas aiškus: priversti Ukrainą moketį "europinę" kainą už rusiškas dujas bei radikalai pakeisti Kijevo politiką, kad nebeliktų net užuominę apie Ukrainos siekį tapti Europos Sąjungos ir NATO nare. Ne be reikalo visoms ES institucijoms brukama mintis, kad Ukraina téra "operatinę valstybę", paskendusi korupcijos liūne. Maskvos valdovai ir strategai, pradėjé dujų šantažą prieš Europą, pasirinko tam tinkamą laiką. Pašaulio dėmesys nukreiptas į naujų didelę krizę Artimuosiuose Rytuose, tikliau – Izraelio ginkluotą puolimą prieš pakistaniečių Gazos sektorį ir teroristinės „Hamas“ grupuotės leidžiamas „Katiušų“ raketas į Izraelio miestus ir gyvenvietes. Šis konfliktas naudingas Rusijai, nes aštrėjant padėčiai Artimuosiuose Rytuose gali vėl pradėti kilti kritusi naftos kaina. Juk pradėjus braškėti Rusijos biudžetui, smarkiai sumažėjus už naftą gaunamam dolerių srautui, Rusijoje iškilo pavojujus Putino–Medvedevo skelbimai gerovei ir stabilumui. Maskva, šokdindama Europą dėl dujų, siekia

dar kartą išbandyti ES vienybę ir sugriauti vieningą politiką ne tik dėl energetikos. Laikas tokiam šantažui palankus, nes nuo sausio 1 d. ES pradėjus pirminkauti Čekijos vyriausybę, pozicija yra neaiški, kai kurių politologų nuomone, toji pozicija yra prorusiška. Europos priklausomybė nuo Rusijos dujų yra milžiniška. Nuo Rusijos dujų visiškai priklausomos ne tik Baltijos valstybės – Lietuva, Latvija, Estija, bet ir Suomija, Slovakija, Bulgarija, didele dalimi – 72,2 proc. – Čekija. Austrija, Vengrija, Graikija, Turkija priklauso nuo 60 iki 75 proc. Be Rusijos dujų gali apsieiti tik Didžioji Britanija, Nyderlandai, iš dalies – Prancūzija. Apskritai į Europą patenka apie 80 proc. rusiškų dujų, bendrai paėmus visas Europos Sąjungos valstybes – 40 procentų.

Pastarojo meto Kremliaus vykdoma politika yra ne tiek pagal principą „skaldyk ir valdyk“, bet naudojamas V.Putino įtvirtintas kagiebistinis jėgos principas. Jeigu skaldant Gružiją buvo panaudota karinė jėga, tankai, sausumas pajėgos, tai dabar dujų tiekimo nutraukimui stengiamasi priversti ES neturėti reikalų su Ukrainos valdžia. Juolab kad vadinamieji Briuselio ir Strasbūro biurokratai, arba bent jau nemažą dalį, linkę patikėti Kremliaus pučiamais propagandos burbulais, jog dėl dujų tiekimo į Europą blokados kalta Ukraina, artėjanti prie politinio chaoso, ypač dėl

"napoleoniškų" premjerės Julijos Tymošenkos ambicijų, faktiskai išdavusiu vadinomas oranžinės revoliucijos idealus ir prezidentą V.Juščenką. Kremliaus tikslas ne tiek šantažuoti Europą, priverstą šalti žiemą, kiek nutraukti ES paramą Ukrainai. Kremliaus valdomo "Gazprom" vadovai, reikalaudami iš Ukrainos mokėti po 450 JAV dolerių už 1000 kub. metrų dujų, siekia ne ekonominį pelnų, o visiškai kitų tikslų. Pirmiausia Ukrainą padaryti Rusijos provincija tik su jos vėliava ir herbu. Negalima pamiršti, kad jau po 2012 metų, kai turėtų pradėti veikti Baltijos jūros dugnu iš Rusijos į Vokietiją tiesiamas dujotiekis "Nord Stream", per Ukrainą einantys dujotiekiai bus tik žemėje užkastas metalo laužas ir Rusijai jie bus neberekalingi, kaip, beje, ir einantys per Baltarusiją. Tada galima laukti, kad Baltijos valstybės taip pat taps nauju Kremliaus puolimo objektu.

Jeigu ES vadovai, pirmiausia Europos Komisijos prezidentas Ž.M. Barozas, nesusiprotės nustoti linkčioti Kremliaus diktatoriumi tapusio V.Putino pusén, didelė Europos dalis, kaip po Antrojo pasaulinio karo, gali tapti Maskvos vasalais, ypač jeigu sausio 20 d. JAV Baltijų rūmų šeimininku tapsiantis Barackas Obama pakartos tolumo pirmatoko T. Ruzvelto, nuolaidžiavusio Stalinui, politiką.

Chimeros

Tarpautinių žodžių žodyne išrašyta, kad žodis „chimera“ kilęs iš graikiško „Chimaira“. Tai reiškė senovės graikų mitų pabaigs, turėjusi liuto galvą, ožkos liemenį, gyvatės galva besibaigiančią uodegą, iš nugarios kylančią trečią – ožkos galvą. Taip pat chimera vadinamos žuvys (Chimarella monstrosa), paplitusios Atlanto vandenyno ir Viduržemio jūroje ir gebeančios keisti kūno spalvą. Akivaizdžiausias to chimeriskumo pavyzdis dabartinėje Lietuvoje – vadinamoji socialdemokratų partija ir daugybė jos prielipų, galimų pavadinti žuvų chimerara monstrosa, mailiumi. Tas mailius – tai ne tik valstiečiai liaudiniai, „darbiečiai“, paksininkų gaujelė, bet ir neaiškūs liberalcentristai ar „prisikéléliai“. Prie tų chimerų galima drąsiai priskirti ir didelę dalį Lietuvos žiniasklaidininkų, tiesiog chorū ēmusių keikti ir koneveikti A. Kubiliaus Vyriausybę, ypač Tėvynės sąjungą–Lietuvos krikščionis demokratus. Aišku, tame chore, kaip ir dera, pirmaisiais smuikais griežia neokomunistinė nomenklatura. Nuo jos stengiasi neatsilikti ir dalis žurnalistų, apsimetančių žodžio laisvės gynėjais. Tiesiog stebina, jog kaip né vienoje pasaulio demokratinėje valstybėje dabartinė Vyriausybė faktiškai neturi né vieno dienraščio ar kito spaudos leidinio bei laikraščio, palaikančio pradėtas permanentas, paraginančio visuomenę lautis leistis mulkinama,

nereikalaujančio iš buvusių nomenklaturininkų nustekento valstybės biudžeto milijonų.

Paskutinėmis dienomis visoje „neprieklausomoje“ žiniasklaidoje vėl émė šmēžuoti kiek pritilusio buvusio LKP CK pirmojo sekretoriaus, prezidento ir premjero A. Brazauskos figūrą. Ne šiaip sau moteriškaitės per radijo stotis émė maldauti „išmintingiausią ir kompetentingiausią“ susimylėti ir gegužės 17 d. kandidatuoti rinkimuose į Lietuvos prezidento postą, nes kito kandidato, bent mažmélė jam prilygstančio, néra ir būti negali. Pats jis per nacionalinį radiją skelbia, kad Lietuvos politikoje pri-
valo būti tėtestinumas, net jeigu ministras tampa „nieko neišmanantys“ konservatoriai, tai ministerijų sekretoriais, departamentų vadovais, apskričių viršininkais privalo būti socdemų žmonės.

Socdemų „politbiuras“ nusprendė dar iki pavasario susidoroti su nauja valdžia. „Politbiuras“, puikiai įsavinęs pokiliminių intrigų technologijas, į pirmas TS-LKD nuvertėjų pozicijas išmetė ne buvusių nomenklaturininkų LKP CK instruktorių ar partijos vedlius. Pernelyg jau jie aiškūs veikėjai. Raudoną revoliucijos vėliavą patikėjo „disidentui“, socdemų frakcijos Seime aktyivistui Vyteniui Povilui Andriukaičiui. Pirmiausia neokomunistų frakcijos vardu seniūnas Zigmantas Balčytis paskelbė, kad da-

bartinė valdančioji dauguma nepasirengusi valdyti valstybės, žlugdo verslą, skatina ekonomikos stagnaciją ir kita. V.P. Andriukaitis jau pradėjo rinkti parlamentarų parašus Konstitucinio Teismo skundui teigdamas, kad priimtu įstatymu pataisos pažeidžia konstitucines piliečių teises, žlugdo teisinę valstybę, teisingumą, asmenų lygybę, žodžio laisvę. Negana to, V. Andriukaitis, ne laukdamas Konstitucinio Teismo sprendimo, kreipėsi į visus piliečius, profsajungas, asociacijas ragindamas su įvairiais ieškiniais kreiptis į teismą dėl pažeistų konstitucinių teisių. Draugai neokomunistai žino, ką daro.

Z. Balčytis, V. Andriukaitis, garbės pirmininkas A. Brazauskas šaukia, kad krizę išsigalvojo konservatoriai. Mat per savo valdymo metus socdemai sukurė vos ne rojų, o dešinieji specialiai griauna ekonominę, uždeda didžiulus mokesčius, mažina išmokas. Žinoma, nesakydami ir neaiškindami, kas gi kaltas dėl sužlugdytos finansinės sistemos, „Sodros“ biudžeto deficitu, siekiantį 1,209 mlrd. litų.

V.P. Andriukaičio organizuojamas skundas į Konstitucinį Teismą – tai ne propagandinis „išmislas“. Vadinamieji socialdemokratai puikiai žino, kokie kdrai sėdi visų lygių Lietuvos teismuose – tos pačios nomenklaturinės terpės išaugintos dilgėlės.

Jonas BALNIKAS

Rusija pasaulinės krizės akivaizdoje

(atkelta iš 1 psl.)

Jai atimta galimybė naujotis masinės žiniasklaidos priemonėmis. Opozicija piličiams pristatoma kaip antivalstybinė ir antirusiška, žodžiu, – svetima. A.Čiubaisas perviliotas į V.Putino pusę. Padėtis tokia, kad atrodo lygiaudžiai būtų nesvarbi Jos laisvė ir gerovė. Kad jai svarbios tik didžios valstybės mesianistinės idėjos. Tuo naudojasi ir nacionalizmą, besiribojantį su šovinizmu, skatina "Putmedevo" valdžia. Nes šis "liaudies opiumas" padeda stiprinti autoritarinį valdymą.

Rusijoje skleidžiamą revanšistinę propagandą. Pro-putiniško judėjimo "Tėvynė-didžioji Rusija" lyderis M.Leontjevas Nyžnij Novgorode praėjusio gruodžio viduryje atvirai ragino vėl okupuoti Baltijos šalis ir šaudyti ten gyvenančius "fašistus". Ar tai nėra gryna fašistinis raginimas? Bet smurto kurstytojai dabar Rusijoje nebaudžiami, o skatinami. Ruošiant jaunimą revanšistiniams "žygiam" Rusijoje išleidžiamas naujas šalies istorijos vadovėlis. Jame visiškai reabilituojami Stalinas ir Berija. Pateisintamas jų vykdytas teroras ir civilij ūmonių masinės žudynės, Lenkijos ir Suomijos teritorijų dalies užgrobimas, Baltijos šalių okupacija. O mes, naivūs idealistai, vis dar tikimės, kad Rusija greitai taps civilizuota demokratine šalimi ir pradės atlyginti terroro ir okupacijos aukoms pardarytą žalą... Paskutinės gyventojų apklausos parodė, kad V.Putino atgaivinto didžiavalstybinio šovinizmo apsaiginta Rusijos liaudis Staliną laiko viena didingiausią visų laikų Rusijos istorinių asmenybių, nes jis apgynė SSRS nuo nacių karuomenės puolimo. Milijonai išžudyti nekaltų tautiečių pasirodo beesas tik nekrešmingas epizodas – kokie trukdė "didžios šalies industrializacijai"?! Šit kaip! Ir nereikia daug stebėtis, kad jauni rusai mažai ką žino apie Stalino „darbelius“, nes ir Gružijoje prie jo paminklo vis dar dedama gėlių.

Kremliaus SSRS intervencijas į Vengriją ir Čekoslovakiją teisino „broliška pagalba šių šalių liaudžiai“. Gružijoje sakosi gynės „savo pilie-

čius“. Liaudis pritaria, nes tai atitinka Jos mesianistines nuotaikas. Dabar Maskva, paskatinta laikinos sėkmės Pietų Osetijoje ir Abchazijoje, toliau daugina „savo piliečių“ skaičių Kryme ir Estijos rytuose. Ko iš to reikia laukti – aiškinti nereikia. Rusija seniai laukia progos užvaldyti Baltarusijos ir Ukrainos dujų ir naftos vamzdynus ir tapti šio regiono monopolininkė. Atrodo, atsirado progra. Abi šalys Rusijai gerokai išiskolino. „Gazpromas“ Ukrainai nutraukė dujų tiekimą viduryje žiemos. Ukraina, nors tai ne Gruzija ar Baltijos šalys, bet vis dėlto pažeidžia ma. Ir priversta kreiptis pagalbos į Europos Sąjungą.

Karinuose reikaluoše ambicijų ir apsimetinėjimų – ne mažiau. Rusija reiškia susirūpinimą dėl JAV ketinimų steigti bazes Kazachstane ir Uzbekistane. Ji sukėlė neadekvatų triukšmą dėl kelių amerikiečių raketų gaudyklų Čekijoje ir Lenkijoje. Pagrindo „Iskanderius“ dislokuoti Karalaučiaus krašte ir nukreipti juos į Lenkiją bei Čekiją. Tačiau pati iš naujo steigia savo radarų stotį Kuboje ir kitokį karinį dalyvavimą Karibų jūros regione.

Ką visa tai reiškia, jei ne vien tik didžiavalstybines ambicijas? Ar ne atves kartais tos nepamatuotos ambicijos prie kažko panašaus į SSRS sugriuvimą po varžybų R.Reigano „Žvaigždžių karuose“? Dabar, kai visas pasaulis užimtas ūkio ir finansų krizės įveikimu, Rusija neatsakingai demonstruoja savo karinę galią. Gąsdina pasaulyvis naujais tarpžemyninių raketų išbandymais, grandiozinėmis kariuomenės ir ginkluotės modernizavimo programomis, kad tik pavytų ir pralenkti JAV. Viskas labai panašu į Leonido Brežnevo laikus...

Bet atrodo, kad didžiosioms Kremliaus ambicijoms koja pakiša prasidėjusi finansų ir ūkio krizė. D.Medvedevas jau pripažino, kad 2008-ieji Rusijai buvo sunkių išbandymų metai: pirma – karas Gružijoje (nieks kites čia nekalas), po to finansų krizė, dar ir dramatiškas naftos kainų kritimas. Dėl to 2009 metų Rusijos biudžeto išlaidos jau sumažintos 150 mlrd. JAV dolerių. Tik ar tas sumažinimas atsilieps ginkluotės

programoms, neaišku. Per du paskutinius 2008 m. mėnesius Rusijos Centrinis bankas išleido 60 mlrd. dolerių krentančio rublio kurso stabilizavimui. Rusijos užsienio valiutos atsargos sumažėjo trečdaliu. Užsienio kapitalas iš šalies baigia visiškai išeiti. Rusijos pramonė išgyvena gilį nuosmukį, per praėjusius metus gamyba sumažėjo 9 proc. Prognozuojama 2,2 mln. bedarbių. Bankai bankrutuoja. Akcijų vertė krito labiau nei kitur pasaulyje. Žmonės masiškai atsiima indėlius ir keičia rublius į dollerius ar eurus. Bet „Putmedevo“ valdžios arrogantiška ir karinga retorika vis dar nesi-keičia. Nors, atrodo, jei križė gilės, iš Kremliaus ambicijų liks vien tik retorika.

Zinomas JAV ekonomistas Robertas Šapiro mano, kad Rusijos ateitis bus prasta. Ji nemoka tinkamai naujotis savo gamtos turtais. Jos gyventojai sparčiai sensta. Pagal darbo našumą Rusija prilygsta tik Afrikos valstybei Botswanai. Pagal BVP apimtis ji atsilieka nuo eilinės JAV valstijos ir neprilygsta jokių Europos Vakarų valstybei. Tai kuo tada grįstos tos didžiavalstybinės ambicijos? Ar tik tankais ir raketomis, ar ir naftos bei dujų atsargomis? Bet žaliavų kainų bumas bai-giasi. Buves Rusijos vyriausybės patarėjas Andersas Oslandas teigia, kad 2025 metais žaliavų pasaulio gyventojų viršys jų paklausą, nes ateis naujų technologijų plataus diegimo ekonomikoje metas. Vadinas, žaliavų kainos kris. Tuo tarpu Rusijos ekonomika labai vienpusiška: du trečdalius jos eksporto sudaro nafta ir dujos, dar penktadalį – metalai. Kitoms pramonės šakoms beiliava 10 proc. eksporto. Be to, manoma, kad dėl pasaulinės ūkio krizės Rusijos eksportas šiaisiai metais gali sumažėti apie 40 proc.

Tad Rusijai reikėtų modernizuoti ne ginkluotę, bet savo ūkį ir į kaimynus žvelgti ne kaip į buvusius vasalus, bet kaip į lygiaverčius partnerius. Deja, „Putmedevo“ valdžia vis dar nepajėgia išsivaduoti iš viduramžiško mentaliteto gniaužtų.

Ar ne laikas rastis naujam M.Gorbačiovui su nauja "Perestroika"?

Atsakymai į nepagrištą kritiką

A. Kubiliaus Vyriausybės narių ir kanceliarijos išlaikymas kainuoja žymiai mažiau

Žiniasklaidoje pasirodžiusios interpretacijos dėl išaugusiu Vyriausybės išlaikymo išlaidų yra neatitinkančios tikrovės. Vyriausybės kanceliarijos išlaikymui 2009 m. skiriamos lėšos, palyginus su G. Kirkilo vyriausybės 2009 m. planais, yra sumažintos 10 mln. 797 tūkst. litų, tai yra per 23 proc.

2008 m. asignavimų išlaidos Lietuvos Vyriausybės kanceliarijai iš viso sudarė 37 mln. 103 tūkst. litų; G.Kirkilo vyriausybės pateiktame 2009 m. projekte buvo numatyta skirti 45 mln. 794 tūkst. litų, A. Kubiliaus Vyriausybės patobulintame 2009 m. projekte buvo planuota 40 mln. 727 tūkst. litų, o Seime patvirtintame 2009 m. biudžete yra numatyta skirti 34 mln. 997 tūkst. litų.

Lietuvoje benzino ir dyzelinių degalų akcizai nėra didžiausi regione

Lietuvoje nuo šių metų sausio 1 dienos įsigaliojė degalų akcizo tarifai yra tokie, kaip ir kaimyninėse šalyse – Lenkijoje, Latvijoje ir Estijoje.

Lietuvoje nuo 2009 m. sausio 1 d. taikomas 1140 litų akcizo tarifas tūkstančiui litrų dyzelinių degalų. Kaimyninėje Latvijoje ir Estijoje šis tarifas taip pat siekia beveik 1140 litų. Maždaug tokis pat akcizo tarifas dyzeliniams degalamams kaip ir Lietuvoje taikomas Belgijoje ir Maltoje.

Lietuvoje nuo 2009 m. sausio 1 d. taikomas 1500 litų akcizo tarifas tūkstančiui litrų benzino, o kaimyninėje Lenkijoje šis tarifas siekia 1509 litus. Maždaug tokis pat akcizo tarifas benzinui kaip ir Lietuvoje taikomas Čekijoje, Ispanijoje, Vengrijoje.

ES valstybėse stipriei gérimali apmokestinami daugiau nei alus

Nuo 2009 m. sausio 1 d. Lietuvoje alkoholis stipriuoze gérimaluose apmokestintas 5,2 karto didesniu tarifu nei alkoholis aluje.

Mažesnis minimalus akcizas alui, lyginant su stipriju gérimali minimaliu akcizu, nustatytas ES direktyvoje. Tokia apmokestinimo akcizais tvarka pagrįsta tuo, kad stipresniuoze gérimaluose yra daugiau etilo alkoholio, kurio vartojimą siekiama riboti dėl grėsmės visuomenės sveikatai.

Kodėl Lietuvos Vyriausybė nesiskolina iš savo piliečių, išleisdama taupymo lakštus?

Taupymo lakštai buvo leidžiami nuo 1999 m. balandžio 6 d. iki 2003 m. liepos 21 d., paskutinė emisija išpirkta 2006 m. liepos 21 d.

Taupymo lakštų leidimas buvo sustabdytas dėl su jais susijusių kaštų (palūkanos buvo didesnės nei bankų indėlių, o valstybė dengė visas su lakštų platinimu ir aptarnavimu susijusias išlaidas) bei didelės rizikos (taupymo lakštų sąlygose buvo numatyta teisė šiuos vertybinius popierius išpirkti anksčiau, nei baigiasi jų galiojimas).

Šiuo metu taupymo lakštų leidimo atnaujinimo galimybė svarstyta, tačiau kartu būtina įvertinti finansų rinkos ateities perspektyvas bei šio žingsnio poveikį kitoms rinkos siūlomoms investavimo priemonėms.

Ypač svarbu, konsultuojantis su Lietuvos banku, būtu įvertinti rinkos sąlygas, kad taupymo lakštų galimo leidimo atnaujinimas nesudarytų ženklios konkurencijos komerciniu bankų indėliams, t.y., kad nepaskatintų gyventojų masiškai pernešti pinigus iš bankų į taupymo lakštus.

Kodėl geriau skolintis didesnėmis palūkanomis, bet ne bandyti skolintis iš Tarptautinio Valiutos Fondo (TVF)?

Pirmausia galima Tarptautinio Valiutos Fondo (TVF) paskola Lietuvai nėra garantuota. Paskolas TVF valstybėms išduoda tik griežtų derybų keliu. Susitarė dėl paskolos gali ir nepavykti. Paprastai TVF suteikia paskolas itin keblioje padėtyje atsidūrusioms valstybėms, kurioms reikalinga didelė ir greita finansinė pagalba, o alternatyvūs finansavimo šaltiniai yra neprieinami.

Svarbu yra tai, kad TVF derybose dėl paskolos visada keilia ypač griežtas sąlygas kurios, tikėtina, pirmiausia gali smarkiai apriboti valstybės socialinės paramos priemones (pensionas, kitas socialines išmokas, viešojo sektoriaus darbo užmokesčio dydį).

Be to, tarptautinės investuotojų bendruomenės akyse paskola iš TVF turėtų sunkiai pataisomas pasekmes, nes tai būtų signalas finansų rinkoms ir alternatyviems paskolų šaltiniams, kad Lietuvos ekonomikos būklė yra ant finansinės krizės ribos ir Vyriausybė nebetrūti alternatyvių skolinimosi variantų.

Kreipdamiesi paskolos į TVF ilgam prarastame pasitikėjimą valstybės finansų stabiliumu.

TS-LKD informacija

1945 m. lapkričio 21 d. apie vidurdienį netoli mūsų namų Sliepsiškių kaime, Svedėsų r., prasidėjo susišaudymas. Tais laikais šaudydavo kasdien, tad į tai beveik nekreipėme dėmesio. Tačiau buvo šaudoma labai arti. Bumsėjo granatos, kaleno kulkosvaidžiai, girdėjosi automatų ir šautuvų papliūpos. Vėliau paaikiėjo – enkavedistai sužinojo, kad Šventosios ir Jaros upių santakoje, už Galvydžių kaime esančio Žemaičio malūno, gražioje ažuoliukų giraitėje, apsistojė Matilio grupės partizanų būrys. Jonas Matulis-Matulevičius buvo Rokiškio r. Svedės valsč. Daujočių k. Svedės mokyklos mokytojas. Enkavedistai skubėjo tą grupelę sunaikinti, tačiau tiksliai nežinojo, kur jis tuo metu buvo, tad šmirinėjo po mišką ir ieškojo Demonų kaimo palaukęje. Prie keliuko, vedančio į kaimą, buvo pastatytas partizanų sargybinis. Jis, pamatęs kareivius, davė į kojas. Kareliai leidosi iš paskos, sekė, kur jis bėgs. Gal partizanų perspėti... Atsekė į Deninių kaimo ūkininko Prano Repšio sodybą. Čia sargybiniopėd-sakaidingo, bet kieme, serbentyne, rado numestą šautuvą. Prie šulinio P. Repšio sūnus Stasys girdė arklius. Pradėjo jį kamantinėti, iš kur atsirado šautuvas. Repšiukas, matyt, gynësi, sakė nieko nežinąs, kas šautuvą pasidėjo. Už tai paaukojo gyvybę – enkavedistai jį nušovė ir ējo toliau, kol susidūrė su partizanais. Sargybą ējęs Povilas, numetęs į serbentyną šautuvą, išlindo į Prano Repšio tvartelį, išsirausė į linus ir

Iš kairės guli: Juozas Lapienis-Darius iš Sliepsiškio kaimo, Svedės valsč., žuvęs 1949 m. lapkričio 1 d. Šalia jo – nežinomas; Kęstutis Žilys iš Bajorų kaimo, Svedės valsč., žuvęs 1949 m. lapkričio 1 d. Antroje eilėje stovi (iš kairės): Jonas Lapienis-Jokeris iš Vadonių kaimo, Šimonių valsč.; Baronas Briedis iš Būtėnų kaimo, Svedės valsč., žuvęs susišaudymo metu; Stasys Gimbutis-Tarzanas iš Liepagirių kaimo, Svedės valsč., už jo – Žilys-Žirnis iš Bajorų kaimo, Svedės valsč., žuvęs 1949 m. lapkričio 1 d. Jonas Lapienis žuvo po 1949 m. mūšio. Jis tuomet liko gyvas ir ilgomis kulkosvaidžio serijomis dar palydėjo iš miško gržtančius enkavedistus

liko nepastebėtas.

Mūšis buvo "kietas". Partizanai, nors netikėtai užklupti, narsiai gynësi. Ten buvę skrebai vėliau kalbėjo, kad tokią narsių kautynių dar nematė. Jau norėjo trauktis, manė, kad be pagalbos neapsieis. Žuvo daug enkavedistų, bet ir partizanų jėgos seko, reikėjo trauktis ir išnešti sužeistus draugus. Bet jie atsisakė: "Palikite mums šovinių, granatų, mes, kiek galësime, dengsime jus atsitraukiančius", – sakė jie. Vėliau teko

kalbėtis su buvusiu partizanu, šiu kautynių dalyviu. Jis sakė, jog kai kurie partizanai persikėlė per Šventąją ir paisslėpė Ramaldaros miške, kiti paupiu pasuko Mikurių kaimo link. Šūviai, pradžioje dengę partizanus, buvo tankūs, vėliau retėjo, kol visai nutilo.

*Ginsim Tėvynę,
kaip Pilėnai gynę,
Paskutinę kulką tau,
širdie, skiriu.*

Žuvo partizanų vadas Jonas Matulis, Simanavičius iš

Kyšlių kaimo, Svedės mokyklos mokytojas Bagdonas, Cipras Rimkus iš Vikonių kaimo, Stasys Repšys, ne partizanas, Juozas Budreika ir dar du kamantininkai – Jonas Jankauskas ir Vizbaras, abu iš Ažubalių kaimo. Dėl Jonu Jankausko teko dalyvauoti Rokiškio teisme. Kaip buvęs ryšininkas, Laisvės kovų dalyvis, paliudijau, kad jis tikrai buvo atėjęs į Šimonių girią, manydamas, kad čia didesni miškai, geresnės galimybės kovoti. Deja... Jo duk-

tė gavo tėvui skirtą kario savanorio statusą ir piniginę paramą.

Suguldė nužudytuosius Svedėsuose, prie Trečioko mūrelio, stribų būstines. Toje vietoje partizanai buvo išniekinti. Šlubas girtuoklis skrebas Zovė pasirodė, kas jie yra: stebint žmonėms kerzino bato kulnu keikdamasis ir išdidžiai dairydamasis į žmones sukalė į burną įstatytą kandiklį. Po kelių dienų partizanų kūnus slapta išvežė į pušynelį prie baltašonės koplytėlės, sumetė į nenaudojamą bulvių duobę ir užkasė. Dabar toje vietoje stovi paminklas su užrašu: "Čia ilisi 1945 m. žuvę partizanai – J. Matulis, J. Budreika, C. Rimkus, S. Repšys". Apie kitus partizanus žinių nėra. Gal jų kūnus artimieji iškasė ir palaidojo. Kitoje keliuko pusėje yra dar vienas kryžius, bet jokio užrašo ant jo nėra. Dabar sunku sužinoti, kam jis buvo skirtas, nes vyresnės kartos žmonės jau mirę. Mums belieka tik pasimelsti ir palinketi jiems ramybės. Tėvynai atidavė viską, kas brangiausia.

J. Matilio partizanų būrys tada tikriausiai priklausė Ne, priklausomos Lietuvos apygardai, nes Algimanto apygarda susikūrė kiek vėliau. Tada dar nebuvó griežtos tvarkos ir daugelis būrių veikė savarankiškai, nors tikslas buvo vienas – kovoti su okupantais, pamynusiais mūsų laisvę, santvarką. Ta kova dėvė vaisių.

Bronius SKARDŽIUS,
Laisvės kovų dalyvis

Špokų šeima – tėvai ir vaka – Stasė, Alfonsas ir Juozas, kūrė šviesios ateities planus Aukštaitijoje: Namikių kaime, Taujėnų valsč., Umergės apskritijoje. Sūnus Alfonsas gimė 1916 m. Jis Antrojo pasaulinio karo metais mobilizuotas į frontą. Juozas Štokas, gimęs 1926 m., tapo partizanu Plienu. 1948 m. žuvo už Lietuvos laisvę. Atkūrus Nepriklausomybę jam suteiktas kario savanorio statusas.

Špokų namuose, kaip pas patikimus ir dorus žmones, prasidėjus partizaniniams kariu lankėsi partizanai – broliai Steponas ir Vincas Vanagai iš Briedžvalkių k., broliai Ricius ir Maksimas iš Sudeliškių k., Rėpka nuo Šilų k., (slapyvardžiai) Vladas Jakubonis-Vermachtas nuo Kavarsko, Namikių kaime vyrų – broliai Feliksas ir Edvardas Kruopai, Alfonsas Paulionis iš Mažeikių k., Vladas Gvozdas-Lapelis nuo Ka-

varsко ir kiti. Špokų namuose buvo įrengta gerai užmaskuota slėptuvė. Jos per kratas né sykio nerado.

Kai Taujėnuose ant grindinio gulėdavo išniekinti partizanai, jų motinos, artimieji siušdavo Stasę Špokaitę atpažinti žuvusiuosius. Pamatę ją prie nužudytyjų, enkavedistai uždarydavo į daboklę ir reikalaudavo pasakyti jų pavardes. Stasė nepasakė né vienos pavardės, nors jai buvo grasinama. Stasė gerai pažinojo Vaclovą Niaurą nuo Žemaičių, dirbusi Taujėnų valsčiuje. Jis vienas žinodavo, kada į tuos kraštus atvyks garnizonas, kada šukuos miškų ar darys krenta kaimuose. Vaclovas tas žinutes perduodavo Stasei, o ji nedelsdama pranešdavo partizanams.

Kartą partizanai – apie 15 vyrų pas Stasės tėvą Mykolą Štoką rengesi išsimaudyti iš-

kurentoje pirtyje. Stasė, sužinojusi, kad į Taujėnus atvyko garnizonas, vyrus įspėjo: "Vyrai, bėkit! Taujėnuose garnizonas." Partizanai griebė ginklus ir išdūmė jiems vieniems žinoma kryptimi. Užėjus garnizonui Stasė buvo kamantinėjama. Sovietai įtarė, ar tik ne "banditams" piratis iškūrenta. Dėdė Mykolas ramiai atsakė: "Mes patys maudysimės".

Stasė išgyveno ne vieną pavyd. Namuose gamindavo karstus išniekintiem ant Taujėnų grindinio partizanams. Karstą ikeldavo į vežimą, apkraudavo šiaudais ir pati Stasė, ant jo atsisėdus iš žunkeliu prie Taujėnų kapinių. Vieną rudens dieną važiuodama pažiliugiusi keliu patyrė nemalonumą – reikėjo važiuoti suklypusiu tilteliu. Tuo metu atsikabino iena, arklys išsikinkė. Stasė pastebėjo nuo Tau-

jėnų kitu keliu traukiantį garnizoną. Nors širdis dažsėsi, mergina susityvardė, pataisė pakinktus. Visa tai stebėjo vyras, iškasęs duobę pavogtam nuo grindinio partizanui palaidoti, bet padėti mervinai niekuo negalejo. Stasė, vesdama arklį už paradvžio, pasuko į kitą kapiunių pusę. Vyrai iškėlė karsą liepė jai važiuoti į Taujėnus pro malūną, iš ten – centriniu keliu gržti namo. Iš kažkur atsiradę trys sovietų kareivai įvirto į vežimą. "Nejau jie ką nors žino?" – suvirpėjo Staselės širdis, bet ji apsimetė linksma ir nerūpesta. Netoli sodybos kareivai išlipo ir nujė savais keliais.

Tuo metu Špokų namų viarinės slėptuvėje besislepiantys trys partizanai – Vladas Jakubonis, Alfonsas Paulionis ir nepažistamas matė, kaip garnizonas traukia

Užugirio link. Partizanai paliko slėptuvę. Dar jų pėdoms neataušus į trobą sugužėjo enkavēdistai. Jie kamantinėjo, kur yra „banditų“ slėptuvę. Elgesi grubiai, grasino ir pasilikė Špokų namuose. Su kaimynu Petru Kiela buvo suartas slaptas ženklas – jei grėstų pavojujus, šulinio svirtis bus pakelta. Rytojaus dieną kaimynas Petras atėjo į Špokų namus neva pagalbos: jam turguje reikia pirkti paršelį, bet trūksta pinigų. Gal Adomas (Stasės tėvelis) paskolinėt? "Jokio čia turgaus, sėsk prie kortų!" – užbosijo enkavēdistas.

Netrukus atėjo kaimynas Anicetas Mulevičius su stikline, kad kaimynas ipliltu druskos bulvėms pasisūdyti. "Pritrūkome, neturime nė krislo", – sakė jis. – "Išvirs tos tavos bulvės! – suriko stribas. – Sėsk prie kortų!"

(keliamas į 7 psl.)

Prisiminimai apie Špokų šeimą

Iš tremties istorijos

“Tremtinio” skaitytojai, be abejo, girdėjo apie tremties kelių metraštininko Gintauto Aleknos nuotykius, kai šią vasarą jis lankėsi Jakutijos šiaurėje, Lenos deltos regione, kur 1942 m. buvo ištremti Lietuvos gyventojai. Tik dėl didelių pastangų ir atkaklumo jam pavyko nugalėti sau-gumiečių rezgamas pinkles ir aplankytį buvusių tremtinį gyvenvietes Tit Aruose, Trofimovskie, Bykove. Tū gyvenviečių kapinėse jau 1989 m. buvo pastatyti išpūdingi atminimo paminklai. Apie jų būklę ilgus metus nieko nepavykdavo sužinoti: taip toli tas kraštas. Ačiū Dievui, paminklai išliko sveiki ir vienisi teberymo tundros platybėse, primindami skaudžią tremtį.

Šiandien gal ne visi žino, jog tame tolimate pasaulio pakrašty, prie Janos upės, nu-tolusios per 400 km į rytus nuo Lenos, taip pat būta ir vargta tremtinį iš Lietuvos. Jana žymi tuo, kad jos aukštupyje, Verchojanske, yra Šiaurės pusrutulio šalčio polius, kuriame temperatūras siekia iki 70 laipsnių šalčio. Žemupyje, prie Laptevų jūros, kur keliais laipsniais šilčiau, 1942 m. buvo “apgyvendinti” per 600 tremtinį iš Lietuvos, tiksliau – jau iš Altajaus, kur buvo ištremti 1941 metais. Janos žemupys – tai plika pelkėta tundra, kiaurai košiama arkties pūgų ir vėjų. Jana čia jau aiškių krantų neturi, todėl Laptevų jūroje kilus audrai, lėkštasis Janos pakrantes užlieja susimaišę jūros ir upės vandenys.

Upės žiotyse buvo apgyvendinta apie 200 baržomis atplukdytų tremtininių. Jie rug-sėjo mėnesį buvo išlaipinti pli-kame, pelkėtame, sniego skraistė padengtame krante ir

apgyvendinti palapinėse. Taip buvo įkurta “gyvenvietė” sunkiai ištariamu Kougustach pavadinimu. Jurgis Ga-siūnas knygoje “Ledinio pra-

(jakutiškai – gagarų vieta). Cia stovėjo keletas nedidelių jurtų. Apie 400 žmonių nuvežė Janos upę aukštyn. Liku-sius 186 žmones (55 šeimai),

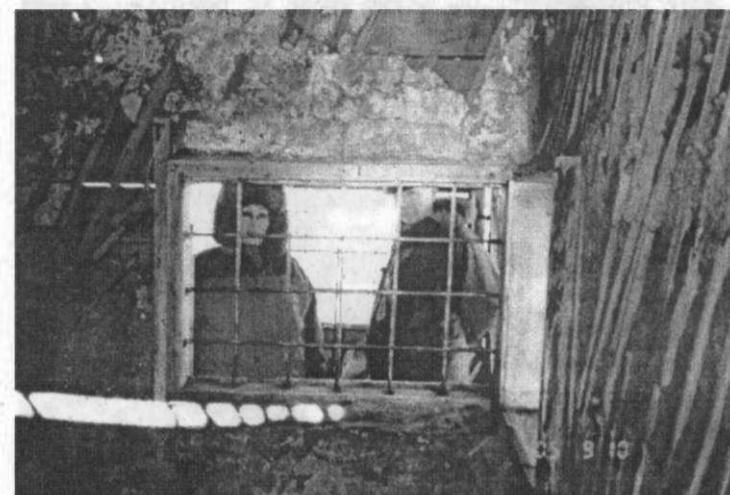
būsimasis viršininkas ir caras Ivanas Galkovskis. Jis kalbėjo trumpai, bet pakankamai aiškiai: „Vieta, ant kurios stovite, nuo šiandien bus jūsų tévnė. Atkakliu darbu turėsite įrodyti savo meilę ir dékingumą tarybų valdžiai ir komunistų partijai, kuri, nepaisant kruvino karo, atra-do laiko su jumis, kalės vai-kai, cackintis. Gyvensite palapinėse, kurias jums duos mano, „prarabas“ Breslovs-kis. O dabar laukite jo.“

Pasakės šią ugningą kalbą ir keletą kartų smarkiai nuskeikęs, Galkovskis nusvyravo krantu.

Štai kokia buvo gyvenimo pradžia ant Janos krantų. Il-gainiu tremtiniai pasistatė gyvenamąsias jurtas, kitas pagalbinės patalpas ir faktiškai tapo Kougustacho gyvenvietės įkūrėjai.

Idomu, jog beveik po de-šimtmecio, 1950 m., buvo įsteigtas lageris, prie kurio įkūrimo irgi prisidėjo lietu-viai tremtiniai. Buvo taip: 1941 m. iš Joniškio apskrities Pašvitinio valsčiaus Mačiūnų kaimo gausi Švégždu-šeima buvo ištremta į Tomsko srities Parbigo rajono kolūkį “Zaria”. Seimoje be-tėvų augo du sūnūs Mikalojus ir Martynas, dukterys Antanina, Genovaitė ir Al-dona. Tėvas pateko prie Re-šotų į Kraslago lagerį Nr. 7 ir 1943 m. ten mirė.

Vieną iš brolių – Mikalojų 1944 m. paėmė į kariuome-nę. Jis kovėsi prie Liepojos, gavo medalį ir po karo apsi-gyveno Klaipėdoje, dirbo buhalteriu “Sirijaus” ga-mykloje. Kitas brolis – Mar-tynas 1947 m. iš tremties pa-

Lagerio likučiai. 2005 m.

Tremtinųjų jurtos likučiai. 2005 m.

garo ratai” aprašo įsikūrimo pradžią. “Pūškuodamas ir dū-mydamas ratinis garlaivis “Sedovec” dviem baržomis tempė apie 600 žmonių. Iš pradžių plaukėme atvirą jūrą, vėliau povandenine Janos va-ga. Kur ne kur émė rodyti pil-kos sausumos dėmės. Pagaliau iš tų “dėmių” abiejose upės pusėse susiformavo žemė, pilki, be jokios augmeni-jos krantai. Už kokių 30 km priplaukėme Kougustachā

tarp jų ir mūsų šeimą, perkélé į medinę baržą ir nuplukdė tris kilometrus atgal jūros link. Garlaiviukas atsikabino, o mes sėdėjome baržoje ir laukėme. Bet jautėme, kad toliau neveš. Nuo baržos de-nio žiūréjome į nesvetinę žemę, pliką krantą, bet išlipti į jį niekas nesiryo. Pagaliau išlipome ant šlapio kupstuoto kranto, nežinodami nei kur eiti, nei ką daryti. Povalandos atvyko gerokai įgéręs mūsų

bėgo į Lietuvą ir po kurio laiko apsigyveno Klaipėdoje, ar-čiau brolio. 1950 m. buvo pa-imtas į kariuomenę, tarnavo Ukrainoje, tačiau neilgai. Kažkokiui būdu buvo išsiaiš-kinta, kad jis yra pabėgęs iš tremties ir karinis tribunolas pagal garsujį 58-10-1 straips-nį nuteisėjį 10 metų lagerio ir 5 metams tremties. Martynas iš Ukrainos per visą Sovietų sąjungą buvo nuvežtas į Vladivostoko ir iš Vanino uosto per Beringo sąsiaurį su kitais kaliniiais, tarp kurių buvo ir lietuvių, nuplukdytas prie Janos žiočių į Kougusta-chą. Su savimi šio etapo kalinių atsivežé visas reikalingas statybines medžiagas lageriu i-rengti. Ir patys sau jį įkūrė... Čia Martynas kalėjo 5 metus.

Bylą peržiūrėjus, 1955 m. buvo paleistas. Teko vėl vykti į Parbigo rajoną, kur tremtyje tebegyveno motina. Į Klaipėdą jis grįžti nebeturėjo pas ką, nes per tuos metus ir brolis Mikalojus, nepaisant visų medalių, etapais per ka-lėjimus buvo vėl ištremtas į Tomską.

Lageris Kougustache bu-vo nedidelis, režimas – negriežtas. Niekur toli nepabėg-si. Martynas ten sutiko lietu-vius, tebegyvenančius tremtyje nuo 1942 metų. Jis prisi-mena mokytoją Girčį su šei-ma, Vaišvilaitę iš Šiaulių, Zo-fią Kolkovaitę-Tatarinovą.

Šiomis dienomis iš Jakutsko gavau apleistos Kougustacho gyvenvietės nuotrauką, darytų 2005 metais. Jos ir pa-skatinuo manė parašyti ši straipsnį. Manau, kad apra-šomi tremties vaizdai bus įdomūs ne tik buvusiems Janos pakrančių tremtiniams, bet ir visiems besidomintiems mū-sų krašto istorija.

Rimvydas RACENAS

„Lietuvos karas“. Šią knygą išleido Lietuvos politinių kalinių ir tremtinų sąjunga 1999 m.

Vladas Štilpa papasakojo, kad 1947 m. Vilkijos gimna-zijoje buvo įkurta pogrindinė organizacija „Jaunieji parti-zanai“. 1948 m. buvo išduota. Mokytojai, prisidėjė prie organizacijos, taip pat ir 40 mokiniai buvo pašalinti iš mokyklos. Tai mokyklos di-rektorius Antanas Paltanavičius, pradžios mokyklos ve-dėjas Petras Juodelė, gimna-zijos kapelionas Pranas Bikinas, muzikos mokytojas Antanas Girdžius.

Vladas ŠTILPA,
Vilkijos tremtinų
muziejaus vadovo
pavaduotojas,
buves tremtinys,
politinis kalinas

Vilkijos krašto partizanų būriai

kio brolis – vienas iš LLA kū-rėjų), Stankevičius, Pranas Damušis, Jakavicius-Pilėnas, būrio vadai ir ryšininkai. Lie-pos 8 dieną štabo paskyrimu Klevo būrio rajonas pertvar-kytas ir suformuotas Genio kuopos štabas. Kuopos vadas Jakavicius-Pilėnas, štabo vir-šininkas, slapyvardžiu Jaunutis, štabo nariai Pranas Da-mušis, partizanas, slapyvardžiu Algimantas.

Iš pradžių buvo sufor-muoti šie būriai – Padauguvo-miške: Beržas – 14 partizanų, vadovaujamų vado Jaunučio; Klevas – 12 partizanų, vadas Giedrys; Žilvytis – 20 parti-zanų, vadas Saulius; Karalgirio miške: Ažuolas – 14 parti-zanų, vadas Bronius Krapa-

vickas-Algirdas, Uosis – 12 partizanų, vadas Aušrūnas; Čekiškės valsčiuje: Skroblas – 17 partizanų, vadas Butvi-las-Rimvydas, Putinas – 11 partizanų, vadas Vytenis.

1945 m. rudenį Padauguvo-miške, Striūnos upelio šlaite, buvo įrengti 5 bunke-riai. Cia buvo pasirengę žie-moti Genio kuopos štabo na-riai ir dalis partizanų.

1946 m. sausio 6 d. KGB užverbuotas agentas išdavė partizanų buvimo vietą. NKVD kariuomenė ir stribai partizanus apsupo. Įvyko mū-sis, užsities visą dieną. Partizanams su mažais nuostoliais pavyko prasiveržti. NKVD neteko daug karių, taip pat žuvo nemažai stribų.

Bunkerai buvo išspogdinti. Apie šiuos įvykius papasakojo Jonas Švilpa, buvęs parti-zanas ir minėto mūšio dalyvis, taip pat Ona Liutvinaitė-Vo-ščiauskienė, buvusi partizanė, gyvenanti Vilkijos kaime.

Batniavos kaime pas ūkininką Obelinį partizanai tu-rejo spaustuvę, ją organizavo štabo vadas Kazys Ve-verskis. Anksčiau apie šią spaustuvę taip pat papasa-kojo dabar jau mirusi vilki-jetė Teklė Buslytė, tuo me-tu dirbusi Batniavoje moky-toja. Spaustuvę dėl saugumo vėliau buvo perkelta į Paštu-vos bažnyčią.

Apie Vilkijos, Karalgirio, Padauguvo partizanus rašė Kęstutis Kasparas knygoje

Prisiminimai apie Špokų šeimą

(atkelta iš 5 psl.)

Visū namiškiai suvokė, koks reikalas, vyru ieškoti néjo, bet partizanams pranešti būtinai reikėjo, kad Špokų namuose sėdi enkavedistai. Po dienos kitos atbėgo pa-auglys Petras Misiūnas. Nebešeido ir jo. Vėliau atėjo motina ieškoti savo vaiko. Nebešeido ir jos. Aštuonias paras išlaikę visus sulaukytusius išvarė į Taujėnus, prigrasino, kad jokių kalbų nebūtų, nes visi Sibire supus, jei kam prasitars apie tas 8 paras Špokų namuose.

Rytui auštant Stasę taip pat išsiuntė į Taujėnus, nors tėvas maldavo, kad pamitu jį, bet ne mergaitę. "Kai būsi reikalingas, surasime ir tave!" – užbaubė.

Kalėjime Stasę užpuolė utėlės, per tardymus reikalaudavo pasakyti, kur brolis Juozas su kita "banditais". Stasė kankino, tyčiojosi, mušė, žadėjo negyvai taburete užtvoti, tačiau narsi lietuviatė mąstė: "Verčiau tegu užmušą, negu tiems recidivams ką nors pasakysiu". Galutinė pasekmė – 1948 m. gegužės 22 d. su tėvais ištremta į Igarką.

Šiurpūs išgyvenimai tremtyje atskleisti pačios Staselės ir aprašyti Aldonos Matulkaitės knygoje "Igarkos tremtiniai".

Po 12 metų patirto košmaro Staselė Špokaitė grįžo į Lietuvą. Mamytės palaikus iš amžino įšalo žemės Staselė

parsigabeno 1989 m. ir palaidojo Taujėnų kapinėse. Jos rūpesčiu pastatytas istorinis paminklas buvusiems Igarkos tremtiniams – Veronikai ir Antanui Špokams. Jame iškalti Adomo Mickevičiaus žodžiai: "Tėvyne Lietuva, tu brangėsne už sveikatą..."

Lietuvoje Stasė ištakėjo už partizano, buvusio politinio kalinio Vytauto Naudžiūno-Skroblo. Patyrės daug nemalonumų dėl registracijos, negalėjės gauti darbo, buvo įvardytas kaip veltėdis. Negalėjo įsidarbinti net kasti meiliatorijos griovių. Žmona Stasė mokėjo pinigines baudas, tačiau sovietai reikalavo, kad jos vyras per 24 valandas išsinešintų iš Lietuvos. Sunkiai pasiligojės 1983 m. liepos 17 d. jis iškeliao į Amžinybę.

Buvusiam partizanui, 20 metų atlaikiusiam katorgos kryžių, atkūrus Nepriklausomybę buvo suteiktas kario savanorio statusas. Stasė Špokaitė-Naudžiūnienė, gyvenanti Ukmergėje, taip pat dižiuojasi Laisvės kovų dalyvės statusu. Turėdama gražūnus kiek leido sveikatos, giedojo LPKTS Ukmergės skyriaus tremtinii ir politinių kalinų chore, dalyvavo visuomeninėje veikloje. Rašydama apie Staselės gyvenimą, jos paklausiai, ar jautėsi laiminėja? Ji atsakė: "Vaikystėje, kai regėjau Lietuvos prezidentą Antaną Smetoną, paglosčių mano galvę". Paprašyta apie

tai papasakoti, prisiminė: – "Kai mes, vaikai, prie kelio, vedančio į Užugirį, ganydavome karves, kartais matydavome praskriejančius 5–6 automobilius. Tada visi piemenys iškeldavome rankas. Kartą vėl pakartojoome savo "ritualą". Mašinos trumpam sustojo, Prezidentas Antanas Smetona išlipo, apdalino saldainiai, pakalbino, o man, dešimtmetei mergaitėi, paglostė galvą. Apžiūrėjo berniukų botkočius ir botagus ir paklausė, kas juos padarė. Berniukai atsakė, jog tėveliai. Prezidentas paėmė vieną botagą, juo pamojavo ir dar paklausė, ar kiekvieną dieną reikia ganstyti. Atsakėme, kad priklauso nuo karvių ar avių skaičiaus. Aatsisveikinės Prezidentas palinkėjo vaikams sekėmės ir sugrižo į mašiną. Kitoje mašinose sėdėjusi Prezidento palyda taip pat pažėrė vaikams saldainių, tačiau mes sakėme: "Prezidentas – gerresnis. Jis pats dalino vaikams saldainių ir dar botkočiu pamojavo."

Prezidentas A.Smetona nuo Taujėnų mokyklos laikų Namikių kaime turėjo draugą Antaną Mikoliūną. Kai A.Smetona iš Užugirio kaimo į mokyklą eidavo vyželėmis apsiavęs, užsukdavo pas Antaną Mikoliūną ir, jei būdavo blogas rudens oras ar siausdavo pūga, nakvodavo. Tapęs Lietuvos Prezidentu, kai tik važiuodavo į Užugirį,

ILSEKITES RAMYBĖJE

Ignas Mačiulis

1923–2008

Gimė Kalniškių k., Kretingos aps., pasiturinčių ūkininkų šeimoje, auginusioje aštuonis vaikus – tris sūnus ir penkias dukteris. Dar prie tremtine teko tėvo. 1948 m. okupantai ištremė motiną su vaikais į Krasnojarsko kr. Bogučiansko r. Dirbo miško darbus. Po dešimtmečio grįžę į Lietuvą Ignas neberado tėviškės. Niekur negalėjo prisiregistravoti, todėl vėl išvyko atgal. Po keleto metų sugrižo, įsidarbinė statybose. 1964 m. sukonė Šeimai. Prasidėjus Atgimimui tapo LPKTS Klaipėdos skyriaus nariu.

Nuoširdžiai užjaučiame žmoną, sūnų ir artimuosius.

LPKTS Klaipėdos filialas

Zofija Bumbliauskaitė-Dirgeliene

1928–2008

Gimė Norgalių k., Plungės aps., ūkininkų šeimoje. Augo trise. Zofija mokėsi Rietavo gimnazijoje. 1949 m. buvo suimtas tévas, kalintas, taip pačiais metais mirė. Šeima buvo ištremta į Krasnojarsko kr. Ust Abakano r. Tremtyje sunkiai dirbo žemkasių brigadoje ir statybose. 1956 m. ištakėjo už buvusio politinio kalinio. 1959 m. grįžo į Lietuvą. Susilaukė trijų dukterių.

Užjaučiame dukteris, vyra ir artimuosius.

LPKTS Klaipėdos filialas

užsukdavo pas vaikystės draugą ir jį apdovanodavo. Apie tai Staselei papasakojo tévelis, buvęs Igarkos tremtinys Adomas Špokas.

Taujėniškiai Prezidentą nuoširdžiai sutikdavo su ąžuolo vainikais ir gélémis. Kai Užugiryje statė mokyklą, talkino visi kaimo gyventojai: vežė rastus, plynas, tiems dar-

bams talkino ir Staselės tévelis Adomas Špokas. Ir šiandien Antano Smetonos mokykla Užugiryje nepradarusi savo grožio, kaip ir Ukmergėje esanti Prezidento vardu pavadinta gimnazija.

Danutė ŠILINENĖ,
Laisvės kovų dalyvė,
kario savanorio duktė,
kario savanorio žmona

Paaukojė gyvybę už Lietuvą

kovos sajūdžio metais. Mūsų dėmesys patriotiniam jau-nimo auklėjimui turi susilaikti ypatingo dėmesio.

Gauti duomenys apie nuotraukoje įamžintus Laisvės kovos dalyvius. Tu-rimą informaciją pateikia-me laikraščio skaitytojams.

Sėdinčiųjų grupėje žino-mas tik vienas partizanas – kairėje. Tai – Didžiosios Kovos apygardos B rinktinės Vėtrų būrio vadasis Ro-

kas Stasys-Beržas. Žuvo 1948 m. liepos 25 d. Ukmergės aps. Pabaisko valsč. Alionių kaime.

Stovintys atpažinti septyni partizanai. Iš kairės – Sirvinskas Adomas-Šalmas, Didžiosios Kovos apygardos B rinktinės 2-ojo bataliono, 2-os kuopos vadasis. Statkevičius Steponas-Gintvaitis, DK apygardos partizanas, gimės 1925 m. Janoniu k., Vyžuonų valsč. Mokėsi Uk-

žovo 1949 m. rugsėjo 28 d. prie Papiškių k., Alantos valsč., Molėtų r. Penktas iš kairės – Radzevičius Alfon-sas-Tarzanas, Vytauto apygardos rajono vadasis. Suimtas ir užverbuotas agentu smogiku „Alfa“. Nuteistas 25 metams, mirės. Rinkūnas Vladas-Vėtra iš Daubariskių kaimo, DKA B rinktinės partizanas. Žuvo 1951 m. kovo 19 d. Švenčionelių rajone, prie Kiauneliškio geležinkelio stotelės. Žygėlis Vytautas-Ilgūnas, gimės 1924 m. Juodikio kaime, Alantos valsč., Vytauto apygardos I. Sabaliausko-Šarkio būrio partizanas. Žuvo 1951 m. gruodžio 25 d. kartu su A.Bytautu-Garsu Padvariui k., Molėtų r., Anelės ir Onos Bimbiryčių sodyboje. Per šias kautynes partizanas Bytautas automato serija suvarpė stribų vado vyr. ltn. Ustinovo užpakuoj. Ketvir-tas – Silvijus Urbonas-Lapi-nas, Vytauto apygardos Erškėcio kuopos ir Viesulo būrio vadasis, gimės Dirvoniuškų k., Skudutiškio valsč., Molėtų,

žuvė 1951 m. gruodžio 22 d. Utenos rajone, Kuktiškių apylinkėje, prie Vidžiūnų kaimo. Sabaliauskas Steponas-Šarka, gimės 1924 m. Žygeliskio k., Alantos valsč., Vytauto apygardos būrio vadasis. 1951 m. su padirbtais dokumentais įsidarbinė Šiaulių statybos įmonėje. MGB išsiaiškino jo asmens tapatybę (išdavystė) ir areštavo. Po teismo, spėjama, jis sušaudė.

Algimantas LELEŠIUS

Išliekamosios vertės turi praėjusių metų gruodžio 12 d. (Nr.46) "Tremtinys" išspaustinti Rytų Lietuvos partizanų nuotrauka. Vyksiant LPKTS tarybos konferencijai gruodžio 13 d. išplatinai aplankalą, skirtą istorinei praeiščiai nušvietti ir įprasminant rezistenciją ir tremtį. Marijampolės Tauro apygardos partizanų muziejus atlieka akciją: "Atiduok mokyklai, ką privalai". Aplanke ir ši padidinta nuotrauka su užrašu: "N.Gaškaitė. Partizanų kova – gražiausias demantitas mūsų istorijoje". Medžiagą su minėta nuotrauka gavo daug LPKTS filialų. Jiems rekomenduota nuotrauką padauginti ir išplati savo rajono mokyklose. Šiaisiai minėsime Lietuvos laisvės kovos sajūdžio tarybos 1949 m. vasario 16-ąją paskelbtos Deklaracijos 60-metį. Tikimės, kad Lietuvos Seimas 2009 metus paskelbs Lietuvos laisvės

SL289

Redaktorė:
Redakcija:

Tremtinys

Jolita Navickienė
Aušra Šuopytė,
Dalia Maciukevičienė,
Vesta Milerienė

Mūsų adresas: Laisvės al. 39, LT-44309 Kaunas, tel. (8 37) 323 204, faksas (8 37) 323 214
Indeksas 0117. El. paštas: tremtinys@erdves.lt , LPKTS puslapis internete: http://www.lpkts.lt
Įmonės kodas 3000 32645. Ats./sąsk. AB "Vilniaus bankas", kodas 70440, Nr.LT18 70440600 0425 8365.
Spausdino spaustuvė UAB "Rinkos aikštė", Josvainių g. 41, Kėdainiai
Offsetinė spauda 2 sp. lankai. Tiražas 3480. Užs. Nr.

Kaina 1,60 Lt